Semafory

Synchronizační primitivum
Dále budeme mluvit o procesech (obecně paralelních entitách), ale kromě synchronizace procesů můžeme samozřejmě procesy použít pro synchronizaci vláken

Z čeho se skládá semafor?

Celočíselný čítač **s**

*Hodnotu lze semaforu přiřadit pouze při deklaraci, pak se mění jen voláním operací **P** a **V***

- Binární semafor – může nabývat pouze hodnot 0, 1
  - Použití pro ***vzájemné vyloučení***
    výhodou – kontrola, aby semafor nenabyl hodnot 2,3,.. které by umožnili přístup vice procesům/vláknům zároveň
- Obecný semafor – hodnoty 0,1,2 ..
  - Navíc použití pro ***synchronizaci***, např. buffer omezené velikosti N (ProdKonzum)

Operace nad semaforem P, V

- Operace **P(s)**
  - Pokud je S > 0, sníží S o 1, operace P tím končí a náš proces, který ji vyvolal může pokračovat dále
  - Pokud je S = 0, náš proces se zablokuje. *V životním cyklu procesu se ze stavu **běžící** dostaneme do stavu **blokovaný**, dokud nás nějaká událost neodblokuje, pak přejdeme do stavu **připravený**.*
  - Pokud byl tedy náš proces zablokovaný, a dojde externí událostí časem k jeho odblokování (např. jiný proces zavolal V na stejném semaforu a vzbudil náš proces), operace **P** skončí a náš proces, který zavolal operaci **P** pokračuje dále; hodnota semaforu **s** zůstává na nule

- Operace **V(s)**
  - Pokud žádný proces není ve stavu **blokovaný nad semaforem s** (viz životní cyklus procesu), zvětšíme hodnotu semaforu **s** o *jedna* a operace **V** končí
  - Pokud nějaký proces byl zablokovaný nad semaforem **s**, dojde ke vzbuzení tohoto procesu (přesune se z blokovaný do připravený) a naše operace V končí
    u **spravedlivých** semaforů se vzbudí proces, který je první na řadě (nejdéle čeká na semafor s)

Implementace

Z hlediska implementace semaforu si můžeme představit, že kromě čítače s (celé číslo), je semafor z hlediska datových struktur tvořen i **frontou procesů, čekajících na daný semafor**, která je ze začátku prázdná a blokováním při operaci **P** se může plnit. Stejně tak operace **V** z této fronty procesy může odebírat. Procesy by byly ve frontě reprezentovány svým PID (process id) – číslem, de facto klíčem do tabulky procesů, kde je o nich podrobnější informace.

Příklad:

Semafor s má hodnotu 1 a náš proces P1 zavolá operaci p(s).
Operace p sníží hodnotu semaforu s na nula a skončí, tedy náš proces P1 může pokračovat dále.

Semafor s má hodnotu 0 a nějaký proces P2 zavolá operaci p(s).
Tentokrát operace p zjistí, že hodnota semaforu s je 0, a proces P2 se tedy zablokuje.
Pokud časem nějaký jiný proces zavolá operaci v(s), dojde k odblokování procesu P2, který bude moci pokračovat dále.

Klasický způsob ošetření kritické sekce:

```
Semaphore s = 1;          // počáteční hodnota 1, aby vůbec někdo mohl vstoupit

P(s);   // vstup do kritické sekce

X++;   // kód představující kritickou sekci, kterou smí vykonávat pouze 1 proces současně

V(s);    // výstup z kritické sekce
```

Mnemotechnická pomůcka:
Pokud se Vám pletou názvy operací P,V tak vězte, že pro ošetření kritické sekce je použijeme v abecedním pořadí ☺

Výhoda semaforu

Oproti *aktivnímu čekání*, kdy je proces neustále plánován jenom kvůli tomu, aby se podíval, že např. hodnota proměnné KUK je stále nula a nedělá nic užitečného, při využití semaforu dojde v operaci P k **zablokování** procesu, tento tedy není plánován, **šetří se zdroje** systém (např. čas procesoru) a až ve vhodný okamžik dojde k jeho vzbuzení (někdo zavolá operaci V(s)).

Srovnání s realitou:
Představte si 24hodinovou pohotovostní službu lékaře. Pokud bude moci spát, a vzbudí jej, až je potřeba řešit případ, je to účelnější, než když stráví celých 24 hodin sledováním dveří, zda nepřichází pacient..

Více kritických sekcí

(tj. např. nad různými společnými proměnnými x, y, z) – můžeme využít vice semaforů.

Výhoda:

- Přístup do jedné kritické sekce (X) neblokuje přístup do jiné (Y)
- Tedy větší efektivita

Nevýhoda:

- Nesmíme se splést a v jednom procesu ošetřovat stejnou kritickou sekci X semaforem s1 a v druhém procesu semaforem s2 – přístup by nebyl chráněn

Stejná kritická sekce musí být v procesech chráněna stejným semaforem
KS1, např. přístup k proměnné x: semafor s1 v procesech P1 i P2 i P3
KS2, např. přístup k proměnné y: semafor s2 v procesech P1 i P2 i P3

Kde se semafor vezme?

Semafor může být poskytován operačním systémem či programovou knihovnou.

Např. Java viz *java.util.concurrent*

Semaforem můžeme synchronizovat jak procesy, tak vlákna.

A co uvíznutí?

I to se může stát, operace P a V nad různými semafory mohou být rozházené po celém kódu programu, stačí se přepsat, viz následující příklad:

```
Semaphore s = 1;

P(s);

  X++;   // kritická sekce

P(s);    // zde mělo být správně V(s); hodnota s je 0, pokud nikdo jiný nezavolá V(s), tak se z této
           funkce P nevrátíme
```

Zde jsou výhodou monitory – synchronizační věci jsou „na jednom místě“, snažší kontrola, že kód je napsán tak, jak bylo zamýšleno.

Tento text by měl sloužit jako zopakování znalostí o monitorech, které byste měli mít.
Případné komentáře k textu prosím na moji e-mailovou adresu, děkuji, L. Pešička.

Verze: 1.0